

razštevamo cela števila z osnovnimi? — Cela števila razštevamo z osnovnimi, ako razštevamo E , D , S , začeti pa moramo pri najvišjem mestu. Za pravilom pridejo vaje, pridevši jim tudi take kakor so te-le:

1.) $86 m : 2 m$, 2.) $95 m : 3 m$, 3.) $64 D : 2 D$ itd., pri katerih najprej govorimo: $2 m$ sta v $86 m$ tolikokrat, kolikorkrat je 2 v 86 ; razštevati imamo torej $86 : 2$. — Isto velja za vse druge naloge. Pozneje se izvršujejo take naloge mehanično kratko.

2. stopnja ($640 : 30$, $520 : 10$).

Tudi za to stopnjo jemljemo 3 vrste nalog, katere rešujemo v zmislu merjenja.

1.) $460 dm : 20 dm$, 2.) $534 dl : 50 dl$, 3.) $684 pol : 40 pol$, itd.

Rešitev: 1.) Pri tej nalogi izpremenimo dm na m , potem dobimo $46 m : 2 m$, kar pa že znamo po 1. stopnji izvršiti. — Učenci izračunajo. — Takisto obravnavamo vse druge naloge.

1.) $690 E : 30 E$, 2.) $542 E : 60 E$, 3.) $964 E : 40 E$, i. t. d.

Rešitev: 1.) Pri tej nalogi izpremenimo E na D , potem dobimo $69 D : 3 D$, kar pa že znamo po 1. stopnji izvršiti. — Učenci izračunajo. — Takisto obravnavamo vse druge naloge.

1.) $840 : 60$, 2.) $650 : 30$, 3.) $792 : 50$, i. t. d.

Rešitev: 1.) $60 E$ je v $840 E$ tolikokrat, kolikorkrat je $6 D$ v $84 D$ ali 6 v 84 ; to nalogo torej napišemo:

$$840 : 60 \text{ ali } 84 : 6$$

Zdaj se 84 s 6 razševa. — Takisto rešujemo vse druge naloge. — Pozneje okrajšamo pisavo in sicer

$$840 : 60 =$$

Razševanje se izvrši.

Tudi ta stopnja se ne obravnava v eni, ampak vsaj v tolikih urah, kolikor vrst je nalog. Pozneje se pa poda učencem cela slika te stopnje skupaj, kakor kažejo naslednje naloge:

1.) $840 dm : 30 dm$, 2.) $742 E : 60 E$, 3.) $924 : 40$

Pri 3. primeru se najprej govori: $40 E$ je v $924 E$ tolikokrat, kolikorkrat so $4 D$ v $92 D$ i. t. d. — Končno se pa vrši na kratko:

$$942 : 40$$

Še nekoliko takih primerov kakor je zadnji.

Pravilo: Cela števila razštevamo z D tako, kakor z osnovnimi števili, samo da odrežemo v dividendu ednice za ostanek, v divizorju pa ničlo.

Vaje v mehanizmu. — Tem vajam pridenemo še kot posebne vaje „razševanje z 10 “, n. pr. $640 : 10$, $542 : 10$. Pri tem postopamo najpred daljši pot in govorimo:

$$640 : 10 = 64$$

$$\begin{array}{r} 6 \\ - 4 \\ \hline 4 \end{array}$$

1 je v 6 je 6 krat, 6 krat 1 je 6 , ne ostane nič itd. Ko smo izvršili nekoliko primerov, spoznajo že učenci sami, da se more znesek kar naravnost napisati.

Pravilo: Celo število razštevamo z 10 , ako odrežemo dividendu ednice za ostanek.

Vaje v kratkem mehanizmu. — Z „ 10 “ se pa more tudi tako razštevati kakor z osnovnimi števili.

Tako, kakor se je obravnavalo razševanje z D , se tudi obravnava razševanje s S , pri katerem se pride do pravila:

Tudi s stoticami razštevamo cela števila tako kakor z osnovnimi števili, samo da odrežemo v dividendu D in E za ostanek v divizorju pa ničli.

Vaje v mehanizmu. — Tem vajam pridenemo še kot posebne vaje „razševanje s 100 “, n. pr. $4500 : 100$, $8762 : 100$. Postopanje pri tem je podobno onemu za razševanje z 10 .

Pravilo: Celo število razštevamo s 100 , ako odrežemo dividendu D in E za ostanek.

(Dalje prib.)

Književnost in umetnost.

Zlati jubilej preljubega cesarja Frančiška Jožefa I., ki ljubi in vodi svoje narode kot pravi oče že petdeset let. Slavnostni spis za jubilejno leto 1898. Ta lepa jubilejna knjiga, koja smo omenili že v 12. številki našega lista in bode izšla v zalogi J. Giontinija v Ljubljani, je že v tisku. Obsegala bode kakih pet tiskovnih pol ter razpravljala v dva in dvajsetih poglavjih najvažnejše točke iz življenja in delovanja našega vladarja in členov vladarske hiše, kolikor je potrebno za ljudskošolsko mladino. Pa tudi zunanja oblika „jubilejne knjige“ bo kaj lepa in priključiva ter kazala že na prvi pogled slavnosti značaj. Krasilo jo bo petnajst prelepih slik, ki bodo pojasnjevale mladim čitateljem nje vsebino.

„Zabavni listi za slovensko mladino.“ Mladina je bodočnost vsakega naroda; naša prva dolžnost pa bodi, da skrbimo za boljšo bodočnost narodovo. To pa dosežemo s poukom in dobrim berivom. Tega prepričanja je tudi odbor „društva za zgradbo učit. konvikta v Ljubljani“, ki je začel izdajati „Zabavne liste“. Prvi snopič je ravno kar izšel v Miličevi tiskarnici v Ljubljani. Upamo, da bo slovensko učiteljstvo pridno naročevalo ta mladinski spis za šolarske knjižnice, saj, kar je zastala Gabrščková „Knj. za ml.“, je vladala na polju mladinskega slovstva pravcata suša. Pravijo, da so izšli o Veliki noči tudi „Pomladni glasi“, a nam ni nič znano o tem.

„Knjižnica za mladino.“ — Češki pisatelj Karol Zákoucký, čegar krasno povest „Plemenita srca“ je prinesla v prevodu imenovana knjižnica, je pisal založniku med drugim tudi te besede: „Kar oduševljen sem radi Vaše prelepe „K. z. m.“ Zares, želel bi si nekaj podobnega tudi pri nas. Mi Čehi imamo sicer mnogo knjižnic za mladino, ali tako cene in lepe nimamo“. — Takb sodi Čeh, ki je izdal že lepo število spisov za češko mladež. Torej niti Čehi nimajo tako cenega in tako lepega književnega podjetja, kakor je bila naša „K. z. m.“, a morala je prenehati, ker ima založnik še danes nad 600 gld. deficita. In vendar je ta knjižnica vsaj nekoliko napolnila grozno praznoto — dobrega berila za slov. mladež! Kakor nam poroča g. založnik, ima še za okroglih 1600 gld. blaga v zalogi. Pozivljemo slovensko učiteljstvo, da stori svojo dolžnost, da se ta zaloga čimprej razpeča. Gosp. Gabršček je že mnogo storil in žrtvoval v korist slovenskemu šolstvu, in zaradi tega je dolžnost slovenskega učiteljstva, da njega v prvi vrsti podpira v tiskarskih in založniških rečeh. — V tem slučaju se pa g. A. G. zaveže, da bo daroval od kosmatega dohodka, kar bi mu dalo učiteljstvo na Kranjskem dobička kot tiskarju, 10% „učiteljskemu konviktu“.

Pesmarica „Glasbene Matice“. Zbori za štiri moške glasove. Uredil Josip Čerin, koncertni vodja. Izdala in založila „Glasbena Matica“ v Ljubljani 1897. — Cena 2 gld. 50 kr. „Pesmarica“ je vsestransko izvrstno urejena ter opremljena s točnimi, jedrnatimi životopisi glasbeni-

kov. Uredil jo je koncertni vodja g. Josip Čerin. Njegovo ime nam je porok, da je delo izborna. Knjigo torej toplo priporočamo z željo, da bi podala „Gl. M.“ svojim članom še več takih, toli krasnih in porabnih muzikalnih daril! Tudi zunanja oblika „Pesmarice“ je zelo lična.

„Slovanska knjižnica“. Zvezek 72. je prinesel II. del jako zanimivega Stiasnyjevega potopisa o Rusiji in njenih prebivavcih. Te dni je izišel dvojnati snopič 73. in 74. ki prinaša izvirno romantično žaloigro v petih dejanjih in izviren romantiški igrokaz v treh dejanjih.

„O jetiki, sušici ali dêri“. Tako se zove 42 strani obsezujoča knjižica, kateri želimo največje razširitve. Pisatelj dr. A. Pogačnik, zdravnik v Gorici, je zdravnik že 42 let. Prej je bil vojaški višji zdravnik ter skozi 25 let specialist za pljučne bolezni na Dunaju. Takrat so ga klicali celo na cesarski dvor in k najvišjemu plemstvu. Kakor sloveči Kneipp, je tudi dr. Pogačnik poskusil svoj način zdravljenja praktično na samem sebi. Bil je namreč sam jako bolehen na pljučih, radi česar je pustil vojaško službo ter se z vso unemo posvetil proučevanju te bolezni, hoteč koristiti sebi in drugim sotrpim. V nemškem jeziku je izdal knjigo z naslovom: „Die Tuberkulose und Tuberkelbacillen.“ Knjiga ta je doživela pet natisov in je bila odlikovana z veliko zlato svetinjo na mednarodni razstavi v Bruslju l. 1888. Nemci so pozdravili Pogačnikovo knjigo z veseljem. „Der Cursalon“, list urejevan po kopališkem zdravniku dr. Josipu Hirschfeldu, in vseučiliški profesor dr. Škoda sta se izrekla o Pogačnikovi knjigi jako priznalno. Slovenska izdaja se opira zvečine na peti natis. Pogačnikove nemške knjige. Gotovo bode vsakdo s pridom bral to knjižico, in zato je vredno, da se razširi med Slovenci. Posebno jo priporočamo slovenskim učiteljem. Knjižica se dobiva po 28 kr. v Trebelnem pri Mokronogu pri nadučitelju Janku Lebanu.

Vestnik.

Cesarja Frančiška Jožefa I. jubilejna ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: G. Martin Zarnik, nadučitelj v Trnovem pri Ilirski Bistrici, 25 gld. Živel vrli prijatelj mladine in dobrotnik učiteljskih sirot! Živeli nasledniki!

Učiteljski konvikt: Gospod Fr. Papler, nadučitelj v Borovnici 12 K, katere so namesto venca na krsto pokojnega Antona Majarona darovali njegovi prijatelji. — Gosp. Fr. Verbič, posestnik v Borovnici 5 K namestu venca na krsto v Mirkah umrlega Štefana Furlana. Izletniki dne 7. t. m. 444 K; g. Alojzij Kecelj, učitelj v Ljubljani, 2 K; čisti dohodek veselice Viške in Glinške čitalnice z dne 1. t. m. 2708 K; v to svoto je vstetih tudi 392 K, ki so se skupili za prodane marke na knj. kr. podr. št. 271; g. Fran Bergant, posestnik v Ljubljani, v veseli družbi pri „Jožefu“ v Št. Vidu nad Ljubljano 2 K; „Tarok“ v Tacnu 2 K; g. Koy v Loškem potoku nabral 6 K kot kazni za svoj narodnostni prestop.

Slovenski šolski muzej. Učiteljsko društvo „Gornji-grad“ 5 gld. Nekaj društev je še na dolgu; prosimo, da se čim preje odzovejo!

Jubilejsko razstavo na Dunaju so odprli dne 7. t. m. Na njej bo mogoče predvsem razvideti napredek dunajske in nižje-avstrijske obrti od 1848. do sedaj. Mesto ima praznično lice; cesta, po kateri se je peljal cesar k razstavi, je bogato okrašena. Prišlo je že veliko tujcev na to razstavo in 2000 nižje-avstrijskih kmetov. — Nemški listi izkoriščajo tudi to razstavo za svoje posebne namene! Več bomo govorili! — Odbor akadem. društva „Slovenija“ nam naznanja, da je slovanskim gostom na razpolago njena čitalnica v VIII. Lederergasse 20. l., 5.

„Wiener Zeitung“ javlja, da je imenovana na deseto učiteljsko mesto na c. kr. rudniški šoli v Idriji učiteljica Roza Hřibal.

Razpisane službe. Na ljudski dvorazrednici v Kočevski Reki drugo učiteljsko mesto s plačo IV. plačilnega razreda. Prošnje do 22. vel. travna t. l. pri c. kr. okr. šolskem svetu v Kočevju. — Na utrakvistični enorazredni ljudski šoli na Travi def. učit. mesto z letnimi 450 gld. Prošnje do dne 25. vel. travna pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Kočevju.

Naznanilo. Na tukajšnjem c. kr. ženskem učiteljsku se začno usposobljenostni izpiti za otroške vrtarice in za učiteljice ženskih ročnih del na ljudskih in meščanskih solah dne 6. rožnika t. l., izpiti prositeljice za sprejem v c. kr. civilni dekliški pensionat na Dunaju pa 23. vel. travna t. l.

Skušnje učiteljske usposobljenosti za ljudske in meščanske šole so se vršile v Kopru od 2. do 8. vel. travna. Oglasilo se je 14 prosivcev. Usposobljeni so bili za slovenske ljudske šole: Gospodične: Klemenčič Betka iz Dobernič, Klemenčič Dragica iz Skocijana, Ličen Ema iz Sežane in gospodje: Jelinčič Rudolf iz Podbrda in Toros Anton iz Srednjega na Goriškem. Za italijanske ljudske šole gđc. učiteljice v Trstu: Alpron Olga, Covacich Roza in Mosettig Marija ter Hutter Susana iz Kormina. Gđc. učiteljica na Proseku, Gregorič Marija, je dostala popolnilni izpit iz italijanskega jezika. Iz francoščine je bila usposobljena gđc. Lauter Marija iz Trsta. Za meščanske šole je bil usposobljen g. učitelj Toros Viktor iz Trsta.

Iz zaveze slovenskih učiteljskih društev.

Štev. 213.

Slavna okrajna učiteljska društva nujno prosimo, da pošljejo v smislu § 7. lit. a zavezinih pravil svoje doneske za leto 1898. Za letošnje leto je po sklepu slavne delegacije dne 4. vel. srpana meseca 1897. l. v Celju plačati 20 kr. od vsakega pravega in 10 kr. od vsakega podpornega člana.

Obenem opozarjamo ona učiteljska društva, katera so še društvenino na dolgu za leto 1897. naj isto poravnajo, sicer jih bomo smatrali izstopivšim po § 6. lit. a svojih pravil.

Dalje prosimo slavna okrajna učiteljska društva, da naj blagovolijo izvoliti delegate v smislu § 7. naših pravil za X. glavno skupščino v Ljubljani. Opozorimo pa slavna društva, da naj volijo samo take delegate, kateri so voljni udeležiti se zborovanja, da bode vsako društvo osobito letos v resnici tudi častno zastopano. Izvoljeni delegati naj se javijo zavezinemu predsedništvu.

Direktorij „Zaveze slov. učiteljskih društev“ v Št. Juriju pri Kranju, dne 7. vel. travna 1898. l.

L. Jelenc s. r.,
predsednik.

D. Česnik s. r.,
tajnik.

Fr. Luznar s. r.,
blagajnik.

Aforizmi. (Spisal Jan Lego.) Razum in čut sta obe polovici našega notranjega življenja. Vzájemni učinek enega na drugo v pravem razmerju enega k drugemu privabi zdrav plod duha. — Boljše, če več razuma nego čuta, slabeje pa, če je več čuta nego je razuma! Nikdar čut nad razumom, temveč vsekdar poleg njega. Čut predlaga, razum odloči. — Razum sveti, čut greje. Pri človeku, kateri se v samem razumu topi, dolgo ne zdržiš. — Čut uživa minulost in sedanjost, razum teži z obema v bodočnost. Čut je zapravljevec, razum skopuh, lakomnež. — Pravijo, da sta svoboda in narodnost sestri. Sodnik gotov: Svoboda je duh človekoljubja, človekoljubje pa mati narodnosti. Kjer ni človekoljubja, ne more biti svobode — a narodnost je pa tam pastorek, suženj. — Toliko ljudstev na svetu — a tako malo človekoljubja med njimi! Strašni ta demon, ta egoizem! — Če bi pravica bila v resnici v moči, bi bila na svetu nebesa; kolikor časa pa bode moč pravica, do tja bomo imeli tu vedno to solzno in krvavo dolino. Največji neprijatelj (sovražnik) je marsikdo sam sebi.

J. K.